

Pěchota u nás a v cizině.

Major pěch. Josef Tureček:

Obrana proti útočné vozbě. (Několik poznámek.)

Útočná vozba zůstávala u nás dlouho popelkou a bylo vzácnou příležitostí dokonce i pro důstojníka, mohl-li vidět tank při práci. A jaký tank! „Renault-stařeček“ byl pro nás něčím, co vzbuzovalo hrůzu.

Nelze se tudíž divit, že se při organizaci nových tankových jednotek s moderním materiálem stala útočná vozba našim miláčkem, ba mazlíčkem. Vše pro útočnou vozbu! Důstojníci k ní přidělení se stávali pravými „fanoušky“. Útočné vozbě by bylo obětováno vše, pro ni nebylo překážek. Byla nepřemožitelnou, a kde-koli se ukázala, tam musil protivník ustoupit. Málem bychom byli při cvičeních přesvědčili vojáky presenční služby a záložníky dvou ročníků o tom, že jsou proti tankům úplně bezmocní, a že proti četě tanků nic nezmuže ani celý pěší pluk. Ten, kdo měl tanky, musil vítězit, kdo je neměl, byl poražen. Byly to nebezpečné názory, které nám mohly přinést nesmírné škody. Dnes se bohudíky tyto názory již poněkud změnily.

V mém článku, uveřejněném v VR. r. 1935 (tedy v době naší tankové ho-rečky) zastával jsem názor, že je daleko důležitější mít obranné protitankové prostředky nežli tankové jednotky. Myslím, že dnešní válka ve Španělsku můj názor plně potvrzuje. Díky protitankovým prostředkům nesplnily tanky ani zdaleka to, co od nich bylo na obou stranách očekáváno.

A přece i dnes ještě budí tanky veliké naděje na jedné a nesmírné obavy na druhé straně. Odborná literatura všech armád věnuje jim neustále největší pozornost.

Nelze popřít, že tanky působí na každého mohutným dojmem; biografické ukázky cvičení anebo pohled na jejich manévrování v terénu pak tento dojem ještě zesilují. Nedivme se proto, že mají tolik obdivovatelů.

Každá věc se nám však zdá lepší nebo hezčí, díváme-li se na ni zdaleka; máme-li příležitost prohlédnout si ji zblízka a podrobněji, často naše nadšení rychle vyprchá. S něčím obdobným se pak setkáváme do jisté míry i u tanků. — Bohužel či bohudík? Jak se komu líbí!

Nemáme jistě příčiny něco tankům vytýkat, vidíme-li na příklad ukázku jejich útočné činnosti na plátně biografu. Tanky se pohybují nesmírně rychle, nikde není poruch a palba proti nim řízená nemá žádného účinku. Zapomínáme však, že tak pěkné může to být právě jenom na plátně. Zásahy protitankových zbraní není vidět, poruchy se z filmu vystřížením odstraní a rychlost pohybu lze na promítacím plátně libovolně upravit.

Ve skutečnosti bude to vypadat trochu jinak. Mnohé tanky budou vyřaděny palbou, některé budou zastaveny poruchou motoru, jiné přirozenými nebo umělými překážkami. Nerovností terénu bude snížena jejich rychlost i možnost pozorování. Ničení dobře zastřených a na velkém prostoru rozložených odporů nebude pro tanky tak snadný úkol, jak jsme často ochotni věřit.

Hlavně pak nesmíme zapomínat, že tank je řízen jen člověkem, který je z téhož těsta jako pěšák.

Představme si pěší družstva v útoku. Dostanou-li se do palby kulometů, mohou postupovat dále; ztráta několika mužů nemusí zkrušit odvahu ostatních. Když se však ztráty zvyšují, když družstva ztrácejí polovinu mužstva a palba nepřátelských kulometů neustává, nemůžeme se divit, že se družstva v postupu zastaví. Ne-

naleznou-li pak krytí, kde by se mohla před palbou ukrýt, nevydrží dlouho a nemajíce odnikud podpory — ustrnou na místě.

A tanky? Myslím, že se v mnohých případech zachovají obdobně. Neboť co je proti pěšákovi kulomet, to je proti tanku protitanková zbraň.

Nechci nikterak podceňovat odvalu a statečnost tankových osádek. Aby však nebyly překvapeny a neselhaly úplně, je třeba již v míru připravovat je k tomu, že jejich úloha je ve válce zrovna tak těžká a nebezpečná jako úloha pěšáka.

Mnoho úvah je v poslední době věnováno obraně proti tankům, a to zejména co se týká protitankových zbraní. Dalším znakem těchto úvah je, že se zabývají po většině jen obranou obranného postavení a pomíjí se nebo uvažuje jen všeobecně o této obraně za jiných bojových údobí. Ani já se nechci v svém krátkém článku otázkou podrobněji zabývat a omezím se jen na několik poznámek, týkajících se obranného postavení a počtu protitankových zbraní.

Pokud jde o obranné postavení, podotýkám mimochodem toto:

Zdá se, že náš dosavadní obranný systém nevyhovuje změněným poměrům a že bude třeba pomýšlet na novou úpravu. Dojde-li se k tomuto přesvědčení a přikročí-li se k novému řešení, bude to mít značný vliv i na způsob obrany proti útočné vzbě a na výpočet nutných protitankových prostředků, po případě i na požadavky co do protitankových zbraní, zejména po stránce jejich technických vlastností a poměrného počtu jednotlivých jejich druhů.

Je přirozené, že všechny dosavadní úvahy o obraně postavení proti útočné vzbě kladou hlavní důraz na protitankové zbraně. Jakého druhu mají tyto zbraně být a jakého jich počtu je třeba k zastavení tankového útoku, o tom se mínění poněkud rozcházejí. Všeobecně se požaduje, aby jich bylo co možná nejvíce, ačkoli se na druhé straně uznává, že velký počet protitankových zbraní bude pro pěchotu značnou přítěží.

Ve francouzské odborné literatuře se můžeme dočíst, že k řádnému zabezpečení obranného postavení je třeba jedné protitankové zbraně na každých 100—150 m šířky, a také Němci, pokud se pamatují na některé články „M. W.“, mají po té stránce značné požadavky. V prvním čísle VR. z tohoto roku vypočítává potřebu protitankových zbraní mjr. pěch. Šantora a dochází k závěru, že by pěší pluk měl mít asi 20 protitankových kanonů (po 4 u praporů a 8 u velitelství pluku) a 36 protitankových pušek (4 pro každou pěší rotu). Co se týká počtu, přidělení a dopravy pušek, přebírá zde tedy mjr. Šantora můj návrh, uveřejněný ve VR. r. 1935.

Nechci se zde pouštět do nějakých výpočtů, už i z toho důvodu, že by můj čistě poznámkový článek nebyl k tomu vhodným místem. Pozastavil jsem se však nad způsobem, jehož používá mjr. Šantora a jím uváděný rakouský generál Eimannsberger (a jiní) k odůvodnění svých navrhovaných počtů protitankových zbraní.

Ríká se, že jeden kanon je s to vyřadit z útoku tři tanky, dříve než proniknou do hlavního postavení; poněvadž pak tanky útočí s rozstupem asi 50 m, neboli 3 tanky na šířce 150 m, má se za to, že by na každých 150 m mělo být protitankové dělo, aby úspěch protitankové obrany byl zajištěn.

Major Šantora sám požaduje pro pluk 20 pěchotních kanonů. Při obraně na normální frontě s dvěma prapory v 1. sledu byl by tedy na úseku 3 km širokém 1 kanon na každých 150 m. Vedle toho by měl pluk mít 36 protitankových pušek, neboli 1 pušku přibližně na 80 m. U vyššího velitelství má být záloha pěchotních kanonů motorisovaných.

Uvažujeme, do jaké míry jsou tyto požadavky oprávněny a zda je nutné je splnit. Já sám jsem toho názoru, že požadované zde počty protitankových zbraní, zejména pěchotních kanonů, jsou příliš velké.

Theoreticky bude proti úseku pluku v šířce 3 km útočit v jednom sledu 60 tanků. Proti nim bude 20 kanonů. Jestliže každý kanon podle výše uvedené úvahy je s to vyřadit z boje 3 tanky, stačily by kanony na ně na všechny a nebylo by potřeba protitankových pušek.

Namítnete snad, že některé kanony mohou být ještě před útokem tanků zničeny nebo včas umlčeny a že protitankové pušky jsou tedy jakousi zálohou, která by mohla jejich palbu nahradit.

Ovšem! Je to však záloha příliš veliká a nutno počítat také s tím, že i tanky, třebaže nebyly zasaženy, nedosáhnou všechny svého cíle. Některé vozy vypovědí službu, jiné mohou být zničeny nebo zastaveny buď umělými anebo i přirozenými překážkami. S vyřazením kanonů jsou tedy na druhé straně vyřaděny i tanky.

Uvažujme však dále!

Je zřejmo, že by si zastánci požadavku, aby na každých 150 m byl jeden pěchotní kanon, přáli, aby všechny útočící tanky byly zničeny. A kdo by si toho nepřál? Jistě každý z nás, kdybychom byli v úloze obránce.

Je to však k úspěšnému provedení obrany nutné? Zapomíná se, že i tanky — zrovna tak jako pěchota — jsou schopny provést daný jim úkol jen tehdy, nepřekročí-li jejich ztráty určitou mez. Sami příslušníci útočné vozby přiznávají, že 50—60% ztráty mohou znamenat nezdar podniknuté akce.

Z toho vyplývá, že obránce může udržet proti tankům své postavení, jestliže se mu podaří vyřadit jich asi jednu polovinu z boje. Jakými prostředky, to je vedlejší. Upozornil jsem již výše, že vedle protitankových zbraní budou zde působit též překážky (miny a j.) a poruchy motoru.

Opakuji tedy, že požadovaný počet protitankových zbraní, zejména kanonů, je příliš vysoký. Jdeme — jak už to tak bývá — z extrému do extrému. Dříve jsme se chtěli bránit proti tankům takřka holýma rukama a nyní klademe požadavky, které ani zdaleka nejsou úměrné nebezpečí, které nám od tanků hrozí. Přeceňujeme příliš jejich možnosti a průbojnost. Myslím, že by nám události ve Španělsku měly být v tom určitým korektorem.

Zásada hospodaření se silami musí být uplatňována i v OPŮV. Požadujeme-li 20 pěchotních kanonů a 36 pušek pro pluk, musíme si uvědomit, co všechno s tímto požadavkem souvisí.

Předně třeba uvážit, že pěchotní kanon v obranném postavení je do jisté míry obranným prostředkem pasivní povahy. Je určen především proti útočné vozbě, o níž nebudeme moci nikdy bezpečně tvrdit, že ji nepřítel v daném, pro vozbu sjízdném úseku proti nám nepoužije. Ten může nasadit tanky nejen hned na počátku útoku, ale také teprve tehdy, když jeho pěchota počíná vnikat do našeho postavení. Kdybychom tedy při vyrazení nepřátelské pěchoty chtěli použít kanonů proti kulometům její palebné základny, mohli bychom předčasně prozradit jejich postavení a nepřátelské dělostřelectvo by se již postaralo o to, aby tanky, které vyrazí za pěchotou, byly proti nebezpečí kanonů dostatečně chráněny. — Vidíme, že rozhodnutí o palbě kanonů proti kulometům je zde velmi choulostivá věc. Zmocní-li se pak nepřítel našeho postavení, aniž zasadí tanky, byly zde kanony čistě mrtvým materiálem, který byl vydán nepříteli, aniž přispěl aspoň minimálně k obraně. Nelze si myslet, že by kanony jako velké cíle bylo možno odsunout včas do zadu a zachovat je tak pro další úkoly. Obdobně tomu bude i tehdy, podaří-li se nepříteli prorazit na jiném úseku a bude-li pak pluk nucen pod hrozbou obchvatu ustoupit za dne ze svého postavení.

Je nutno mít také na zřeteli, že zavedení protitankových zbraní bude vyžadovat dopravních prostředků, velitelů i mužstva, a to na újmu ostatních jednotek. Počítáme-li k obsluze protitankové pušky jen dva muže a pěchotního kanonu 7 mužů,

čini to u pluku při požadovaném počtu protitankových zbraní 216, u tříplukové divise 636 mužů. Zrovna tedy dost na sestavení celého pěšího praporu. A to nepočítám ještě mužstvo, které bude u protitankových oddílů velitele divise, po případě u jiných divisních útvarů.

Bylo by tedy nerozumné požadovat v neúměrně velkém počtu materiál, o němž vůbec nemohu předvídat, zda bude k potřebě. V takových případech se musíme spokojit množstvím, které nám zaručuje ne naprostou jistotu, nýbrž množstvím, které nám dává naději, že s ním uložený úkol zdoláme.

Další důležitou otázkou je stanovení správného poměru mezi počtem protitankových pušek a kanonů, jakož i jejich vzájemná součinnost.

Poměr počtu nemůže být spolehlivě vyhodnocen, neznáme-li technické vlastnosti zbraní, o které jde.

Co se týká jejich součinnosti, lze si učinit jakousi představu již na základě všeobecných dat. Já sám pohlížím na věc v hrubých rysech takto:

Na pěchotní kanony a protitankové pušky se dívám tak, jako by šlo o těžké a lehké kulometry. Z toho plyne, že jejich součinnost bude obdobná jako u kulometů.

V obraně budou pěchotní kanony kostrou protitankové obrany a pušky budou ji doplňovat. Pušky budou umístěny zpravidla před kanony, a to tak, aby je svou palbou dostatečně chránily proti možnému protitankovému nájezdu. Často bude třeba umístit je i v boku kanonových stanovišť a vzadu za nimi. Vedle slabě obsazených prostorů se budou tvořit těžiště protitankové obrany. Ta musí být vybavena tak, aby mohla s největší jistotou odolat a zasáhnout pak i do prostorů slaběji chráněných. Překážky musí být vhodně kombinovány s palbou. Na bočný jejich postřel nutno klást zvláštní důraz.

V útoku půjdou protitankové pušky s prvním sledem pěchoty a kanony zaujmou postavení v palebných základnách, tedy obdobně, jako je tomu u lehkých a těžkých kulometů.

Tolik o součinnosti protitankových zbraní. Je to ovšem jen myšlenka, která vyžaduje přesnějšího propracování.

Na konec bych se chtěl ještě zastat protitankových pušek, o jejichž účinnosti proti útočné vozbě jsou projevovány určité pochyby. Vedle malé průbojnosti (jen na krátké vzdálenosti) se udává jako jejich nedostatek, že k vyřazení tanků bude potřeba několika zásahů. Něco pravdy na tom je. Myslím však, že někdy postačí, bude-li jednou ranou zasažen motor anebo řidič, aby tank byl zneškodněn. Palba z pušky je řízena z nejmenší vzdálenosti, a je-li puška v rukou dobrého a odvážného střelce, může být velmi často tank zasažen právě na místech nejcitlivějších.

Naši „tankáři“ sice tvrdí, že výměna řidiče nebo kteréhokoli člena osádky může být snadno provedena. Musíme jim proto věřit. Nevím však, zda se toto tvrzení týká jen výměny zdravého, či též zraněného nebo mrtvého člena osádky. Bezvládné tělo je velkým břemenem. Jak je dostat z dosavadního místa a kam je uložit?

Myslím, že by to bylo třeba nejen zkoušet, ale i často cvičit. Je-li tank zasažením řidiče znehybněn, stává se velmi zranitelným. Čím dříve může být uveden opět do pohybu, tím lépe. Tank bude ovšem — jednou bohudík a po druhé bohužel — po dobu výměny ne cílem pohyblivým, nýbrž pevným a další rány budou tedy tím přesnější, nepodaří-li se protitankovou zbraň umlčet.

Já sám jsem přesvědčen o tom, že protitankové pušky mohou nám prokázat velmi platné služby nejen v obraně, ale, zejména, v ostatních bojových údobích, kde budou často jediným prostředkem, který může pěšáka proti útočné vozbě ochránit.